

IVN-MEDEDELINGEN DECEMBER 2015, NR. 11

In deze aflevering:

+ Komende evenementen

- ++ Wim Brands in gesprek met...
- ++ Presentatie *Bloed en rozen*
- ++ Boekvoorstelling en concert: Het Gruuthusehandschrift – Literatuur, devotie en muziek rond 1400
- ++ Arjen Fortuin over Geert van Oorschot
- ++ De poëzie van Rutger Kopland
- ++ *Extaze* in Filmhuis Den Haag

+ Varia

- ++ Pas verschenen (I): *Herrezen uit de as. Verbrande lofgeschriften van Rotger zum Bergen voor Anna Maria van Schurman*
- ++ Pas verschenen (II): *Is het werkelijk? Verkenningen van dichters*
- ++ Weg met dat woord!
- ++ 'Je moet je eigen identiteit veranderen'
- ++ Schemerarchieven (11)
- ++ De werkbank (11)

1. KOMENDE EVENEMENTEN

1.1. Wim Brands in gesprek met...

Wim Brands gaat deze middag in gesprek met Arjen Fortuin over zijn biografie *Geert van Oorschot, uitgever*, met Maarten Asscher over zijn proefschrift *Het uur der waarheid* en aansluitend met Fik Meijer over zijn boek *Jezus en de vijfde evangelist*.

Wanneer: zondag 29 november, 14.00 uur

Waar: [Donner Boekhandel](#), Rotterdam - toegang vrij

1.2. Presentatie *Bloed en rozen*

[ingezonden mededeling van Nederlandse Taalunie]

Graag nodigen wij u uit voor de feestelijke presentatie van *Bloed en rozen* van Jacqueline Bel, deel 6 uit de reeks *Geschiedenis van de Nederlandse literatuur over de literatuur van 1900 tot 1945*. De reeks verschijnt op initiatief van de Taalunie om een breed en overkoepelend overzicht te geven van de geschiedenis van de Nederlandstalige literatuur.

Riet Schenkeveld-van der Dussen, lid van de KNAW en emeritus hoogleraar Nederlandse

letterkunde 1500-1850 aan de Universiteit Utrecht, zal het eerste exemplaar in ontvangst nemen. Daarnaast zijn er lezingen van Ann Rigney, Kris Humbeek, Frits van Oostrom en van de auteur van *Bloed en rozen*, Jacqueline Bel. Het programma staat onder leiding van Margot Dijkgraaf. André Heuvelman, trompettist bij het Nederlands Blazers Ensemble en het Rotterdamsch Philharmonisch Orkest, zorgt voor een muzikale omlijsting.

Wanneer: maandag 30 november 2015, 19.00-21.00 uur

Waar: Het Trippenhuis, Kloveniersburgwal 29, 1011 JV Amsterdam

Meer informatie: [Website Akademie](#)

De zaal is volgeboekt maar u kunt zich op de [wachtlijst](#) laten plaatsen

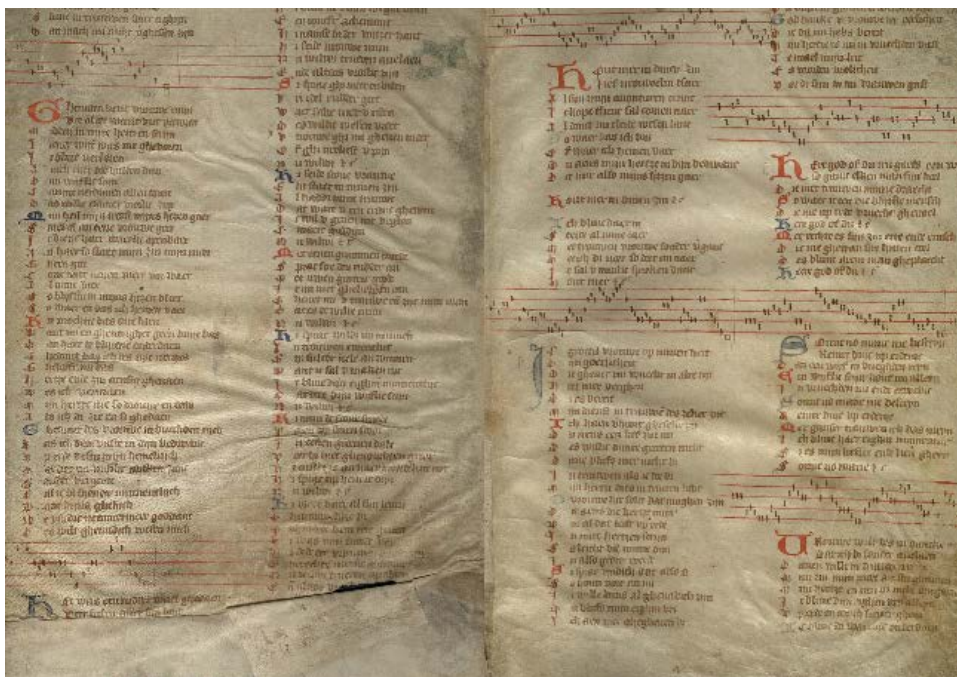
1.3. Boekvoorstelling en concert: Het Gruuthusehandschrift - Literatuur, devotie en muziek rond 1400

[ingezonden mededeling van KANTL, Gent]

Het Gruuthusehandschrift blijft een bron van inspiratie voor liefhebbers van Middelnederlandse literatuur en middeleeuwse muziek en cultuur. Een nieuwe bundel met 15 prikkelende essays verzamelt de meest recente inzichten over dit voortreffelijke handschrift.

De KANTL stelt deze nieuwe bundel over een van de 51 werken uit de [literaire canon](#) op 3 december 2015 aan u voor.

Twee specialisten ter zake leggen uit waarom ze telkens weer naar het Gruuthusehandschrift teruggrijpen. Daarna trakteren we u op een concert met muziek uit het handschrift.

Programma

- [Frank Willaert](#) (ondervoorzitter van de KANTL) licht namens de redacteurs de publicatie toe
- [Herman Brinkman](#) (Huygens ING) licht als editor van het Gruuthusehandschrift het belang van het handschrift en de nieuwe editie toe
- Concert van [Ultreya en Pandora](#)² met liederen uit het Gruuthusehandschrift

Wanneer: donderdag 3 december, 20.00 u.

Waar: KANTL - Koningstraat 18 - 9000 Gent

De toegang is gratis maar uw aanwezigheid vooraf even aanmelden is wel gewenst.

Dat kan door naar het secretariaat van de KANTL te [mailen](mailto:info@kantl.be) of te bellen (09/265.93.40).

Tijdens de receptie is er ook gelegenheid tot aankopen van het boek tegen de introductieprijs van 25 €. Daarna bedraagt de verkoopprijs 29 €.

Het Gruuthusehandschrift. Literatuur, muziek, devotie rond 1400, onder redactie van Frank Willaert, Jos Koldeweij & Johan Oosterman. Gent, KANTL, 2015. 320 p. ISBN 9789072474957 kan [besteld](#) worden bij het secretariaat van de KANTL, of bij de boekhandel.

1.4. Arjen Fortuin over Geert van Oorschot

[ingezonden mededeling van Algemene Boekhandel]

Arjen Fortuin komt bij ons spreken over de recent verschenen biografie Geert van Oorschot, uitgever. Geert van Oorschot (1909-1987) was een van de succesvolste en meest spraakmakende uitgevers van de vorige eeuw. Hij was de uitgever, maar vaak ook de ontdekker van veel belangrijke Nederlandse schrijvers, zoals Gerard Reve, W.F. Hermans, M. Vasalis en J.J. Voskuil. Van Oorschot had een haast bovenmenselijke energie: naast het bestieren van zijn uitgeverij onderhield hij tal van contacten met schrijvers en kunstenaars én hij vond tijd om zelf te schrijven. Zijn boeken *Mijn tante Coleta* en *Twee vorstinnen en een vorst* behoren tot de winstgevendste publicaties van Uitgeverij Van Oorschot.

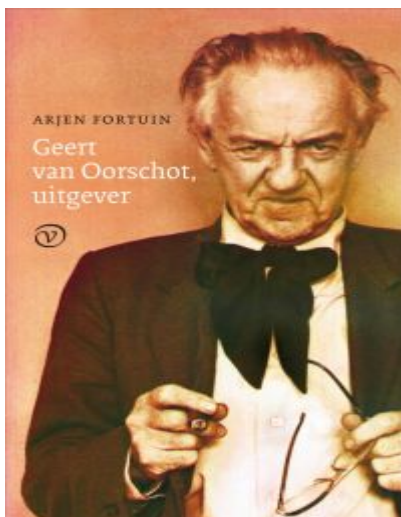
'Maar een succesvol leven is niet noodzakelijkerwijs een gelukkig leven,' schrijft Arjen Fortuin in de biografie over Van Oorschot. De zelfmoord van zijn zoon Guido was een klap die hij nooit te boven is gekomen. Zijn onstuimige temperament en melancholische neigingen zaten Van Oorschot vaak in de weg.

Wanneer: woensdag 9 december, 20.00 u.

Waar: De Algemene Boekhandel, Leusderweg 186, Amersfoort

Entree: € 10,00 - incl. consumpties

Reserveren noodzakelijk: info@algemeneboekhandel.nl

1.5. De poëzie van Rutger Kopland

[ingezonden mededeling van De Nieuwe Liefde]

Hij dichtte over het Groningse land, over de rivier Aa, over jonge sla. Maar vooral dichtte hij over hoe mensen in het leven staan, over wat ze ervan begrijpen en wat niet.

Dichter-psychiater Rutger Kopland was een wijs man met een subtiele, onderzoekende pen. Een gedicht, zei hij ooit, 'gaat om wat je eigenlijk niet kunt zeggen en waar je tóch woorden aan hebt kunnen geven.' Hij overleed in 2012 maar zijn werk leeft voort en vindt steeds nieuwe lezers.

Vanmiddag leest acteur en presentator *Nasrdin Dchar* zijn poëzie voor.

De muziek wordt deze middag verzorgd door twee buitengewone talenten: Elle en Nicolas van Poucke. Broer en zus Van Poucke veroverden, elk op hun eigen instrument, als tieners al de muziekwereld. De lijst van optredens is eindeloos, ze wonnen vele prijzen en, alsof dat nog niet genoeg was, richtten ze in 2010 hun eigen festival op: het EllaNI Kamermuziekfestival.

Wanneer: zondag 13 december, 16.00 uur

Waar: [De Nieuwe Liefde](#), Amsterdam

1.6. Extaze in Filmhuis Den Haag

Extaze

IN FILMHUIS DEN HAAG

Film

Programma dinsdag 15 december 2015
Vertoning van *Nynke*, een film van Pieter Verhoeff
en een gesprek met de regisseur door Cor Gout
en Hans Muiderman

Locatie: Filmhuis Den Haag, Spui 191.
Bezoekers wordt verzocht uiterlijk 20.30 uur op de verdieping van zaal 5 aanwezig te zijn.
Het programma begint om 20.45 uur precies en loopt door tot 23.00 uur.
Entree: € 10,00 inclusief een bon voor een drankje.
Reserveren noodzakelijk: redactie@extaze.nl

Aanpakking: I.B. Kees, uit het archief Nynke

Dinsdagavond 15 december, *Extaze* in Filmhuis Den Haag. Presentatie van het nieuwe nummer: 'Film'.

Een *Extaze*-avond met de vertoning van de biografische film *Nynke* en een gesprek met de regisseur Pieter Verhoeff, *Het teken van het beest* (1981), *De Dream* (1985), *De Vuurtoren* (1994) en *De brief voor de koning* (2008). Naast speelfilms maakt Verhoeff sinds de jaren '70 documentaires voor de IKON en de VPRO en regisseerde hij o.a. afleveringen van *Het gat van Nederland* en was de eerste regisseur van het befaamde *Jiskefet*. Momenteel is hij bezig met de opnames van de internationale productie *Tokyo Trial*, een film (plus tv-serie) over het Tokio Tribunaal (1946-1948).

Reserveren noodzakelijk i.v.m. het aantal zitplaatsen: redactie@extaze.nl

→ kijk ook altijd even in de nieuwste aflevering van Neder-L, de oudste en allerbeste neerlandistische evenementen- en blogbank: <http://www.neder-l.nl> of <http://nederl.blogspot.com/>

2. VARIA

2.1. Pas verschenen (I): *Herrezen uit de as. Verbrande lofgeschriften van Rotger zum Bergen voor Anna Maria van Schurman*

[ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Pieta van Beek, *Herrezen uit de as. Verbrande lofgeschriften van Rotger zum Bergen voor Anna Maria van Schurman (1649-1655)*. Ridderkerk: Provily Pers 2015.

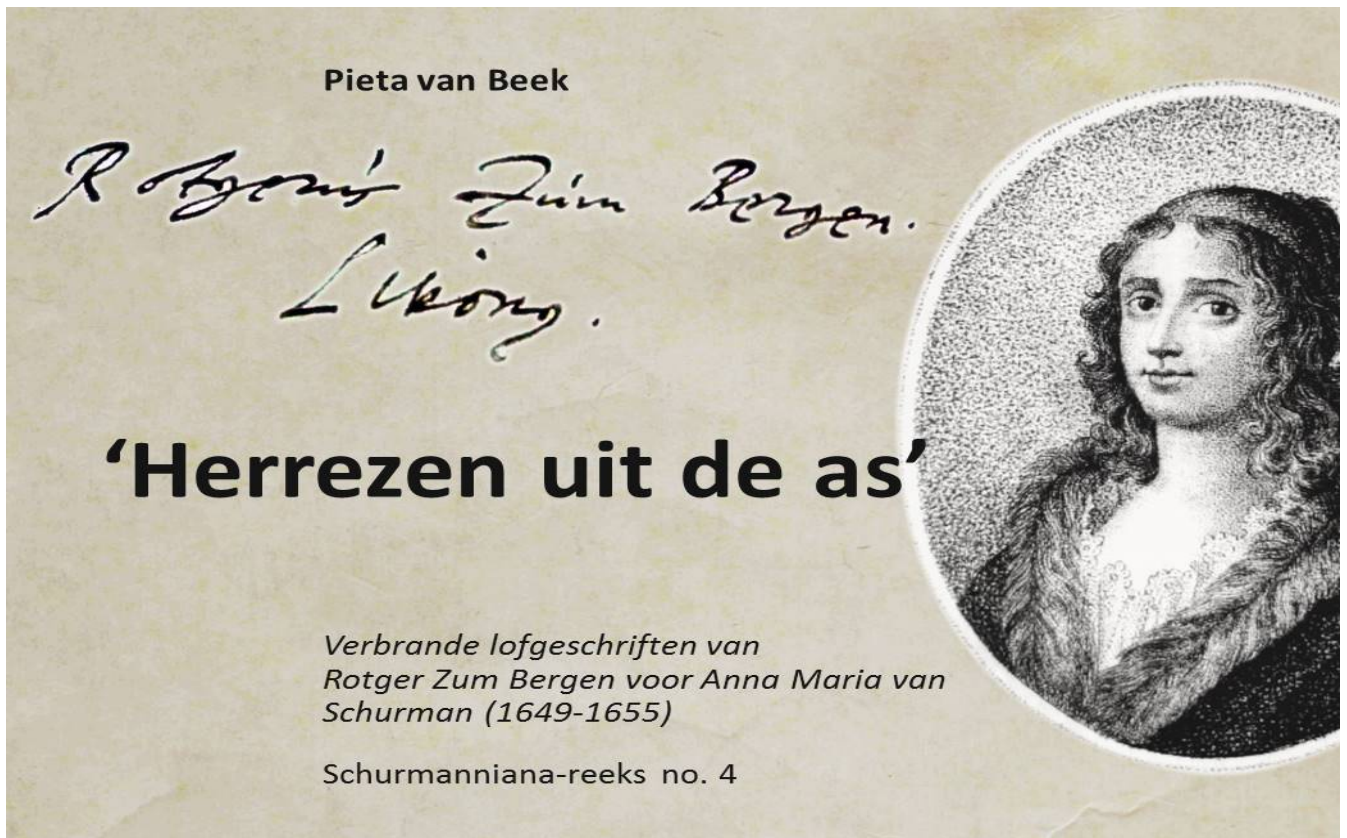
Dit vierde deeltje (67 pp.) in de Schurmanniana-reeks brengt veel nieuwe informatie over Anna Maria van Schurman en een verre aanbieder uit Koningsbergen (nu Kaliningrad), Rotger zum Bergen. 'Er zijn geen gebouwen die de stad Utrecht zo beroemd maken als dit huis...'. Zo dichtte Rotger zum Bergen uit Riga in 1655 over het huis van Anna Maria van Schurman achter de Dom in Utrecht. Vier onbekende lofgeschriften voor Van Schurman zijn uit het Latijn vertaald; ze verschenen van 1649-1655 te Koningsbergen, zijn in WO II verbrand, maar zijn nu 'herrezen'. Deze uitgave bevat de oorspronkelijke Latijnse brieven met de Nederlandse vertaling. Ook dit deel is fraai vormgegeven door Jaap Wolters.

Herrezen uit de as is verschenen bij de Provily Pers te Ridderkerk, die enige tijd geleden de Schurmannia-reeks van start heeft laten gaan. In deze reeks verschijnen primaire bronnenpublicaties over Anna Maria van Schurman (1607-1678), een echte polyglot en polyhistor, de meest geleerde vrouw van haar tijd. De reeks staat onder redactie van dr. Pieta van Beek, die bij haar speurtochten in Europese archieven en verzamelingen regelmatig stuit op nieuwe brieven, bronnen en voorwerpen die met deze zeventiende-eeuwse geleerde vrouw te maken hebben.

Als eerste deel is eind 2013 verschenen '*Over God*'. Een onbekend florilegium van Anna Maria van Schurman (ca. 1625) (een Engelstalige versie daarvan werd in 2014 gepubliceerd. *On God: an unknown florilegium by Anna Maria van Schurman (ca. 1625)*). Eveneens in 2014 verscheen *Uw liefstalige brief*. Een onbekende brief van Anna Maria van Schurman aan Johannes van Vollenhove (1668).

Dit jaar zag *Verslonden door zijn liefde: een onbekende brief van Anna Maria van Schurman aan Petrus Montanus (1669)* het licht. Het is de eerste brief die Van Schurman als labadiste vanuit Amsterdam schrijft om de Utrechtse predikant Petrus Montanus over te halen ook labadist te worden.

De uitgaven zijn te bestellen bij p.vanbeek@uu.nl. Het laatste deel kost 17,50; de andere deeltjes 14,95 (exclusief portokosten).

2.2. Pas verschenen (II): *Is het werkelijk? Verkenningen van dichters* [ingezonden mededeling van Jan Noordegraaf, Amsterdam]

Dirk Kroon, *Is het werkelijk? Verkenningen van dichters*. Dordrecht: Uitgeverij Liverse 2015. ISBN 978-94-91034-54-1. 357 pp. Prijs: € 19,95.

Deze bundel met literaire essays van de Rotterdamse dichter en criticus Dirk Kroon bevat een achttiental soms zeer uitvoerige stukken die gewijd zijn aan Nederlandse dichters. Het verzorgd uitgegeven boek bestaat uit twee delen; een beknopte bibliografie van Kroon is toegevoegd. De hier verzamelde essays zijn eerder in tijdschriften verschenen als *Bzzlletin*, *Achterbergkroniek*, *Ons Erfdeel*, *De Parelduiker* en *Poëziekrant*, maar voor deze uitgave zijn ze 'aangepast, aangevuld en geactualiseerd en van oneffenheden ontdaan. In wezenlijke zin zijn ze ongewijzigd overgenomen', aldus de auteur. Niet vermeld wordt waar en wanneer ze oorspronkelijk verschenen zijn. Sommige stukken dateren uit de jaren tachtig zoals Kroons bekende artikel 'Reiziger doet Cheops' (uit *Bzzlletin* 1980). Alle bijdragen zijn voorzien van eindnoten.

Bij het samenstellen van de bundel heeft Kroon zich laten leiden door zijn consequente voorkeur voor dichters 'die geen genoegen nemen met de zichtbare realiteit'. Daartoe rekent hij in deel één onder meer Achterberg, Andreus, Bloem, Gerhardt, Herzberg en (uiteraard) Leopold. Aan het omvangrijke opstel over Leopold (pp. 149-200) is een brief van Ida Gerhardt aan Kroon toegevoegd. Het tweede gedeelte van het boek (pp. 203-357) bevat stukken over onder meer Lodeizen, Vasalis en Warmond. Een uitvoerige studie (pp. 295-341) is gewijd aan 'leven en poëzie van Victor E. van Vriesland', een man die in het leven van Kroon een belangrijke rol heeft gespeeld. Kortom, *Is het werkelijk? Verkenningen van dichters* is voor wie zich nader wil oriënteren op het dichterschap van een aantal 'klassieke' Nederlandse auteurs een interessante bundel.

2.3. Weg met dat woord!

[ingezonden mededeling van Vivien Waszink, Instituut voor Nederlandse Lexicologie, Leiden]

Heeft u een hekel aan het woord *mensenmens*? Vindt u *chillen* aanstellerig klinken of stoort u zich aan het gebruik van *opportuniteit* in plaats van *kans* of *mogelijkheid*? Dit jaar organiseert het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) voor de derde keer de verkiezing 'Weg met dat woord!'

Eind 2014 stemden Vlamingen en Nederlanders het woord *oudjes* weg: denigrerend en negatief volgens de deelnemers. Een pleidooi van hoogleraar Ouderengeneeskunde Andrea Maier in *De Wereld Draait Door* zorgde ervoor dat dit woord als verliezer uit de bus kwam. Het jaar ervoor werd *kids* weggestemd met als belangrijkste motivering dat het overbodig is en nutteloos hip. Op 19 november besteedde *De Wereld Draait Door* al aandacht aan de verkiezing van dit jaar. In België was Weg met dat Woord! op 23 november op Radio1 bij *Hautekiet*.

Nomineer en stem weg!

Welk woord moeten we volgens u achterlaten in 2015 en waarom? Vanaf vandaag kunt u een week lang woorden nomineren op wegmetdatwoord.nl/wegmetdatwoord.be. Op basis van de inzendingen wordt een shortlist samengesteld waar u vanaf 1 december woorden van kunt 'wegstemmen'. Op dinsdag 8 december maakt het INL de verliezer bekend.

Het Instituut voor Nederlandse Lexicologie (INL) is de plek voor iedereen die op zoek is naar informatie over woorden en hun betekenis, spelling en gebruik door de eeuwen heen. Het INL verzamelt, beschrijft en bestudeert de Nederlandse taal en woordenschat in de ruimste zin van het woord.

2.4. 'Je moet je eigen identiteit veranderen'

[Lotte Jensen helpt wetenschappelijke grenzen te verleggen](#)

2.5. Schemerarchieven (11)

[De Haagse jaren van Willem de Clercq](#)

2.6. De werkbank (11)

[Didactisch netwerk dat de moeite waard is om te volgen](#)

Reacties, opmerkingen en bijdragen
(en natuurlijk ook e-adreswijzigingen) naar:
Wim Klooster of Guido Leerdam,
wgk@xs4all.nl of guido.leerdam@woolmail.nl
www.ivn.nl

INTERNATIONALE VERENIGING VOOR NEERLANDISTIEK